

Maatschappijwetenschappen Criminaliteit en Rechtsstaat

Hoofdstuk 1: Wat is criminaliteit?

§1: Rechtsregels

Crimineel gedrag: verzamelnaam voor alles waarbij mensen rechtsregels overtreden die de overheid namens de samenleving stelt.

Waarde: principe dat mensen belangrijk vinden om na te streven.

Normen: gedragsregels op basis van waarden.

- religieuze normen
- morele normen
- fatsoensnormen
- rechtsnormen (wetten)

Normoverschrijdend gedrag: normen worden overtreden, niet per se de wetten.

Belangrijkste waarden van de samenleving → rechtsregels. Overtreding rechtsregels = onmaatschappelijk- en crimineel gedrag. Rechtsregels vastgelegd in rechtsbronnen:

- Wetten
- Gemeentelijke verordeningen
- Algemene Maatregelen van Bestuur (AMvB)
- Ministeriële regelingen
- Jurisprudentie: het geheel aan rechterlijke uitspraken / rechtszaken over dezelfde onderwerpen.
→ Hiermee leggen rechters uit hoe een wetsartikel in specifieke situaties bedoeld is; interpretatie.
Vage wetten → nieuwe wetten.

Functies rechtsregels voor overheid en burgers:

- Rechtszekerheid bieden.
 - Verhoudingen tussen mensen regelen (baan).
- Orde aanbrengen in maatschappij en voortbestaan samenleving.
- Gelijke en onafhankelijke rechtspraak waarborgen → vreedzame oplossing → voorkomen van eigenrichting.

1886: Wetboek van Strafrecht in Nederland. Redenen voor aanpassingen:

- Schrapping/legalisatie doordat gedragingen maatschappelijk aanvaardbaar worden; niet meer strafwaardig.
- Samenleving complexer → toevoeging rechtsregels → wel strafwaardig (cybercriminaliteit, recht op privacy).

Aanpassingen belangrijk → mensen houden zich eerder aan rechtsregels als die aansluiten bij eigen opvattingen over goed en kwaad (verkeersregels).

Rechtsregels zijn tijd- en plaatsgebonden. Straffen verschillen per land.

<p>criminaliteit = cultuur cultuur = normen en waarden overtreding normen en waarden = onmaatschappelijk gedrag ernstig onmaatschappelijk gedrag = wettelijk strafbaar, dus crimineel</p>

§2: Strafbaar gedrag en criminaliteit

Strafrechtelijke definitie criminaliteit: elk door de overheid bij wet strafbaar gesteld gedrag.
Deze staan in:

- Wetboek van Strafrecht (voornamelijk)
- Wegenverkeerswet → verkeersdelicten
- Opiumwet → drugsdelicten
- Wet wapens en munitie → wapenbezit
- Wet economische delicten → milieudelicten en fraudedelicten

Misdrijven	Overtredingen
<ul style="list-style-type: none">• Meer ernstige strafbare feiten.• Diefstal, mishandeling, moord, rijden onder invloed, vernielingen.• Lichte misdrijven: politierechter. Zware misdrijven: meervoudige kamer (rechtbank met drie rechters).• Maximale straf: dertig jaar vrijheidsstraf of levenslang.• Justitiële documentatie: veroordeling en verdenkingen.	<ul style="list-style-type: none">• Minder ernstige strafbare feiten.• Rijden door rood, betreding onbevoegd terrein.• Kantonrechter.• Maximale straf: één jaar hechtenis.• Justitiële documentatie: alleen bij vrijheidsstraf/taakstraf of boete/transactie van min. €100.

CBS beperkt het begrip criminaliteit tot gepleegde misdrijven.

Populaire definitie criminaliteit: alle misdrijven die in de wet omschreven staan.

Criminologen kunnen geen definitie voor criminaliteit opstellen, vanwege het verschil in zwaarte.

Criminalisering: het strafbaar worden van bepaald gedrag → strafwaardig.

Decriminalisering: strafbaar gedrag wordt uit het Wetboek van Strafrecht gehaald → niet meer strafwaardig.

Strafbaarheid wordt bepaald door degenen met de politieke macht (in Nederland wetgevende macht).

Soorten criminaliteit:

1. Delicten tegen openbare orde en gezag (politie uitschelden)
2. Gewelddelicten tegen leven en persoon (moord en mishandeling)
3. Ruwheidelicten (vernieling)
4. Vermogensdelicten (diefstal, verduistering)
5. Seksuele delicten (aanranding, verkrachting)
6. Verkeersdelicten (rijden onder invloed)
7. Drugsdelicten (harddrugs)
8. Economische delicten (fraude)
9. Milieudelicten (asbest)

Soorten criminaliteit op basis van gevolgen voor slachtoffers en maatschappelijke schade:

- Veelvoorkomende criminaliteit (kleine criminaliteit): winkeldiefstal, voetbalvandalisme, fietsendiefstal, vernielingen, graffiti, zwartrijden, te hard rijden.
- Zware criminaliteit: moord, inbraak, verduistering, afpersing, overvallen, harddrugs.
 - Georganiseerde criminaliteit: groep mensen verenigd in organisatie. Hiërarchische structuur, uitgestrekte lange periode, meerdere categorieën misdrijven: drugshandel, geweld (liquidaties/afrekeningen), geld witwassen, wapensmokkel, gedwongen prostitutie, vrouwenhandel en mensensmokkel.

§3: Criminaliteit als maatschappelijk probleem

Eerste wetboeken: Codex Hammourabi.

Criminaliteit als maatschappelijk/sociaal probleem: veel schade voor iedereen en crimineel gedrag is in strijd met en bedreigend voor de heersende waarden en normen van de samenleving. Staat hoog op de publieke agenda (kranten etc.). Culturele dimensie: dominante cultuur wil veel individuele vrijheid, maar ook veel veiligheid.

Criminaliteit als politiek probleem: ernstige bedreiging van rechtsorde. Basisfuncties van staat: handhaven van openbare orde en verschaffen van veiligheid. Staat hoog op politieke agenda: grote maatschappelijke gevolgen en veel verschillen van mening over beste aanpak.

Gevolgen van criminaliteit

Materiële schade:

- Directe financiële schade aan burgers, bedrijven en overheid (diefstal).
- Indirecte financiële schade (stijging verzekeringspremies).
- Kosten voor bestrijding van criminaliteit door overheid, burgers en bedrijven (milieucriminaliteit).

Immateriële gevolgen:

- Gevoelens van onveiligheid
- Problemen door inbreuk op geestelijke en lichamelijke integriteit en persoonlijke levenssfeer.
- 'Vermijdingsgedrag'
- Psychosomatische problemen
- Aantasting van rechtsgevoel

Wie proberen iets te doen aan criminaliteit?

1. Overheid
2. Burgers / particuliere initiatieven
 - Woningbeveiliging
 - Inzet van burgerwachten
3. Bedrijven
 - Camerabeveiliging
 - Metaaldetectiepoortjes
 - Inzet van particuliere bewakingsdiensten vergroot
4. Maatschappelijke instellingen
 - Officieel zelfstandig, financieel afhankelijk van overheidssubsidies
 - Dader & slachtoffer

Voor daders:

- Coornhert Liga
 - Humanisering
 - Belangen van verdachten en gedetineerden
 - Oorsprong: 16^e eeuw zinvolle arbeid i.p.v. lijfstraffen, afleiding taakstraffen.

- Reclassering. Taken:
 - Hulpverlening aan mensen die met justitie in aanraking zijn gekomen.
 - Onderzoek en voorlichting over achtergronden van verdachte ten behoeve van officier van justitie en rechter.
 - Het voorbereiden en begeleiden van de uitvoering van taakstraffen.

Voor slachtoffers:

- Rechten van slachtoffer:
 - Recht op informatie.
 - Spreekrecht (slachtofferbrief, soms spreekrecht).
 - Recht op schadevergoeding.
 - Schadefonds Geweldsmisdrijven: geld uitkeren aan slachtoffers van geweldsmisdrijven als de schade niet op andere manier kan worden vergoed.
- Slachtofferhulp: hulp als je slachtoffer bent.
- Stichting Blijf-van-mijn-Lijf: slachtoffers van huiselijk geweld.
- Meldpunt Discriminatie: slachtoffers van discriminatie → klachtenbehandeling, voorlichtingen, onderzoek.
- Stichting tegen Zinloos geweld: slachtoffers van zinloos geweld.

Hoofdstuk 2: Hoe veilig is Nederland?

§1: Het meten van criminaliteit

Of een onderzoeksmethode geschikt is, hangt af van de:

- Betrouwbaarheid: de gegevens berusten niet op toeval → objectieve vragen.
- Validiteit: er wordt gemeten wat er gemeten moet worden → duidelijke omschrijving / definitie.
- Generaliseerbaarheid: mate waarin een onderzoek als algemeen geldig beschouwd kan worden → diverse samenstelling van de onderzoekspopulatie.

Kwantitatief onderzoek: resultaten in cijfers/percentages weergegeven. Expliciete vraagstelling.

Kwalitatief onderzoek: als er meer diepgaande informatie nodig is. Geeft een beeld van de meningen, ervaringen en behoeften van bepaalde doelgroep. Open vraagstelling.

A.d.h.v. geregistreerde criminaliteitscijfers bepalen of criminaliteit toe- of afneemt is moeilijk:

- Selectieve opsporing: meer surveillances, meer geregistreerd + ernstige delicten meer aandacht.
- Toename van regels en wetten: groei van aantal delicten.
- Registratie van misdrijven niet altijd nauwkeurig: subjectieve beoordelingen van officier van justitie.

Geregistreerde criminaliteit = verborgen criminaliteit = dark figure

	kwalitatief/ kwantitatief	nadelen	voordelen	omschrijving
politie-statistieken	kwantitatief	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkt beeld door: <ul style="list-style-type: none"> - Mensen doen niet altijd aangifte vanwege angst of geen vertrouwen. - Sommige delicten worden niet ontdekt (zakkenrollerij). - Sommige delicten minder zichtbaar (fraude). 	X	<ul style="list-style-type: none"> • Geregistreeerde criminaliteit.
rechtbank-statistieken	kwantitatief	<ul style="list-style-type: none"> • Beperkt beeld door: <ul style="list-style-type: none"> - Geseponeerde strafzaken: geen vervolging. Vaak bij 'first offenders' of als de dader al genoeg gestraft is door het delict. - Transactie: geldbedrag / Halt-afdoening. 	X	<ul style="list-style-type: none"> • Geregistreeerde criminaliteit.
slachtofferenquêtes	kwantitatief	<ul style="list-style-type: none"> • Sommige categorieën mensen niet ondervraagd: illegalen, toeristen, jongeren. • Verzwegen delicten. • Subjectieve meting: afhankelijk van persoonlijke beleving. • Alleen veelvoorkomende delicten. • Slachtofferloze criminaliteit niet gemeten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Misdrijven waar niet snel aangifte van wordt gedaan komen aan het licht. • Geven inzicht in de: omstandigheden, plaatsen, risico's bevolkingsgroepen. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet-geregistreeerde criminaliteit.
daderenquêtes / 'self report studies'	kwantitatief	<ul style="list-style-type: none"> • Verzwegen misdrijven komen boven water. • Drempel om eerlijk te antwoorden (zware misdrijven). • Deels dezelfde als slachtofferenquêtes. 	<ul style="list-style-type: none"> • Meest complete beeld. • Ontdekking verzwegen misdrijven. • Slachtofferloze delicten worden gemeten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet geregistreeerde criminaliteit.
diepte-interviews	kwalitatief	<ul style="list-style-type: none"> • Niet concreet. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitgebreid. • Redenen / strategieën van criminelen. • Meten van gevoel van onveiligheid. 	<ul style="list-style-type: none"> • Niet geregistreeerde criminaliteit.

§2: Beeldvorming

Media, kranten en tijdschriften, verschillen ook in de manier waarop ze over criminaliteit berichten. Telegraaf veel aandacht aan criminaliteit (sensationeel). Trouw en NRC Handelsblad meer zakelijke berichtgeving. Het referentiekader van burgers bij hun beeldvorming over criminaliteit wordt niet alleen bepaald door de media. Burger kunnen tegenwoordig steeds gemakkelijker zelf kennisnemen van rechtszaken en stafvonnissen.

Er ontstaat door de media een generaliserend en stereotiep beeld van criminaliteit.

1. Criminaliteit heeft vooral met geweld te maken.
2. Het aandeel van zware criminaliteit is groot.

§3: Criminaliteit vroeger en nu

Hoewel er allerlei vertekeningen in de misdaadstatistieken kunnen optreden, zijn ze wel redelijk geschikt om bepaalde ontwikkelingen op de lange termijn weer te geven. Criminaliteit in Nederland flink toegenomen door:

- Afnemend gezag van de overheid.
 - Overheidsambtenaren gaan de fout in → burgers nemen regels niet meer serieus.
- Afnemende betekenis van het maatschappelijk middenveld zoals school, kerk en verenigingen.
 - Individualisering → minder sociale controle.
- Vervaging van maatschappelijke normen en waarden.
 - Ontzuiling + secularisatie → traditionele waarden gelden minder sterk dan vroeger.
- Sterk toegenomen welvaart.
 - Er valt meer te halen → meer diefstal en toename alcohol en drugsgebruik.
- Afgenomen pak- en straffkans.
 - Pakkans: de kans dat een strafbaar feit wordt opgemerkt en dat je wordt aangehouden door de politie. Dit komt omdat sommige delicten niet worden ontdekt, politietekort en veranderde normen.
- Toegenomen werkloosheid.
 - Zwartwerken en verveling.
- Technologische ontwikkelingen.
 - Nieuwe soorten criminaliteit.
- Internationalisering.
 - Open grenzen → buitenlandse criminelen (drugs).

Recente ontwikkelingen:

- Daling aantal geregistreerde vermogensdelicten (betere beveiliging + pinpas).
- Toename van geweldsmisdrijven door:
 - Toename welvaart → toename alcoholconsumptie → uitgaansgeweld.
 - Betere beveiliging → meer gewapende roofovervallen (minder 'gewone' overvallen).
 - Politie registreert geweldsmisdrijven meer en anders.

Nederland is in vergelijking met andere landen relatief veilig. Weinig slachtoffers van moord en doodslag. Wel persoonlijke drama's en afrekeningen.

Hoofdstuk 3: Oorzaken van criminaliteit

§1: Wie is crimineel?

Huidige wetenschappers: crimineel gedrag deels aangeboren (genen) en deels aangeleerd (sociale omstandigheden).

Factoren van invloed:

- Geslacht
 - Mannen
 - Mogelijke redenen: ongelijke machtsverdeling, verschillen in opvoeding, aangeboren verschil in agressiviteit.
 - Vrouwen criminaliteit neemt toe → vrouwen klimmen hogerop?

- Leeftijd
 - Kleine groep 'chronische' delinquenten (recidivisten).
 - Adolescentieperiode (16-23 jaar), veelvoorkomende criminaliteit. Verklaringen:
 - Het opzoeken van grenzen en het overschrijden van maatschappelijke normen hoort bij het opgroeien. → stopt als ander belang groter is (risico, vriendje, baan).
 - Confrontatie van sociale problemen (gokverslaving, drugsgebruik, ouders, school, vriendendruk) en sociale vaardigheden om dit op te lossen ontbreken.
 - Segregatie: geen kans op een normale baan → uitgesloten van economische leven → geen perspectief op sociale mobiliteit en maatschappelijke participatie. Jongeren moeten hulp krijgen bij zoeken van baan.
 - (Hormonen)

- Maatschappelijke positie
 - Lage maatschappelijke positie: agressieve delicten, inbraak en diefstal.
 - Werklozen.
 - Hogere en middenklasse: vermogensdelicten (belastingontduiking en verduistering → witteboordencriminaliteit).

- Etnische afkomst
 - Allochtonen: oververtegenwoordigd (diefstal, drugs) en ondervertegenwoordigd (fraude, discriminatie).
 - Nuancering van tweedeling allochtonen/autochtonen:
 - Evenveel autochtone jeugdcriminelen als allochtone jeugdcriminelen.
 - Allochtonen niet één groep: met name Marokkaanse en Antilliaanse jongens, tweede generatie meer dan ouders.
 - Meeste allochtonen behoren tot de lagere maatschappelijke klassen. Allochtoon niet doorslaggevende factor, maar hun lage maatschappelijke positie.

- Locatie
 - Inwoners van grote steden plegen vaker delicten dan inwoners van kleine steden en dorpen.
 - De steden hebben meer kansarme jongeren, minder sociale controle en meer gelegenheid tot criminaliteit.

§2: Criminologie

Criminologie: de wetenschap die zich bezighoudt met de bestudering van menselijke gedragingen die door de wetgever strafbaar zijn gesteld en van de wijze waarop de overheid en de rest van de maatschappij daarop reageert.

Beschrijvende criminologie: richt zich op de aard, omvang, spreiding en ontwikkeling van crimineel gedrag en criminaliteit. → typen daders, typen slachtoffers, doelwitten en onderscheid tussen soorten criminaliteit.

Theoretische criminologie: probeert crimineel gedrag te verklaren. Twee soorten benaderingen:

Microniveau (individuele situatie en persoonskenmerken)

- Biologische factoren:
 - Neurotransmitters, hormonen (testosteron), hartslag.
 - Psychologisch: cognitieve en functionele persoonlijkheidskenmerken.
- Psychologische factoren:
 - Impulsiviteit, sensatiezucht, extravert gedrag, lage intelligentie.
 - Persoonlijkheidsstoornissen: angststoornissen, borderline, autisme, ADHD.
 - Causaal verband is niet vast te stellen tussen biologische/psychologische kenmerken en crimineel gedrag; stoornissen zijn niet determinerend (allesbepalend).
- Sociaalpsychologische factoren (individu in relatie tot directe leefomgeving).
 - Als er problemen optreden in de primaire (gezin) en secundaire (de rest) kans groter dat iemand crimineel gedrag vertoont.
 - Gezin: normvervaging door ongecorrigeerd gedrag, verwaarlozing, mishandeling, incest.
 - School: nieuwe normen.
 - Leeftijdgenoten: 'peer group', groepsdruk. Gevolgen: neutralisatie (ontkenning van eigen verantwoordelijkheid) → jongeren zien rechtvaardiging voor crimineel gedrag, schuldgevoel verdwijnt.
 - Conflicten tussen dominante cultuur en subculturen: normafwijkend en crimineel gedrag. Verschillen → gevoelens van machteloosheid, afhankelijkheid → spanning in subcultuur.
 - Achterstandswijk: minder aandacht voor publieke domein en gebrekkige sociale controle.
 - Kerk en verenigingsleven: maatschappelijk middenveld houdt de jongeren van de straat. Tegenwoordig: jongeren hebben meer eigen geld en gaan naar disco's/café's.

Macroniveau (samenleving als geheel)

- Sociologische factoren (risicofactoren) (structurele en culturele kenmerken van samenleving).
 - Maatschappelijke ontwikkelingen (zie hoofdstuk 2).
 - Gevolgen maatschappelijke ongelijkheid (financieel):
 - Sociale desintegratie: mensen voelen zich niet meer verbonden met anderen in de samenleving (door economische en sociale uitsluiting).
 - Sociale onrechtvaardigheid: mensen hebben onvoldoende maatschappelijk perspectief → leidt tot aanpassingsgedrag (bijv. illegale handel in merkkleding).
 - Gevolgen subculturele benadering (sociaal) → je gaat je er tegen afzetten:
 - Vervreemding van dominante cultuur.
 - Normloosheid door afwijking in normen en waarden.

Persistente delinquenten: daders die vaker crimineel gedrag vertonen en ook vaker ernstige delicten plegen (5%).

§3: Theorieën over criminaliteit

Meest bekende wetenschappelijke theorieën:

- Sociobiologische theorie (micro)
 - Onderzoek naar verband genen en crimineel gedrag.
 - Vroeger onacceptabele gedachte: menselijke geest was *tabula rasa* (onbeschreven blad).
 - Ontdekking van DNA onderzoek → meer geaccepteerd.
 - Edward Wilson / Willem Buikhuisen.

- Aangeleerd-gedragtheorie (macro)
 - Crimineel gedrag wordt aangeleerd door omgeving.
 - Criminelen hebben geen afwijkende persoonlijkheidskenmerken en hebben dezelfde doelen, maar hebben verkeerde gedrag aangeleerd om die doelen te bereiken.
 - Edwin Sutherland.

- Differentiële-associatietheorie
 - Crimineel gedrag hangt samen met waarden en normen sociaal milieu.
 - Klasse bepaalt hoe je over criminaliteit denkt.
 - Mensen zijn op een verschillende (differentiële) manier verbonden (associatie) met criminaliteit.
 - (Edwin Sutherland?)

- Gelegenheidstheorie
 - Gelegenheid maakt de dief.
 - Rationele keuzetheorie: het niveau van criminaliteit wordt bepaald door de aanwezigheid van potentiële daders, de aanwezigheid van geschikte doelwitten en de afwezigheid van voldoende sociale bewaking.
 - Voordeel: mensen gaan zich beter beveiligen.
 - Zwakte: geweld is niet rationeel → emotioneel.
 - Marcus Felson.

- Anomietheorie
 - Normloosheid door maatschappelijke ongelijkheid.
 - Sommige mensen accepteren hun beperkingen om hoog op de maatschappelijke ladder te komen, sommige mensen niet → anomie = normloosheid.
 - Robert Merton.

- Theorie van de delinquente subcultuur
 - Doelen van jongeren uit de middenklassen zijn onbereikbaar voor jongeren uit de lagere sociaaleconomische klassen.
 - Besef van ongelijkheid is schadelijk voor het gevoel van eigenwaarde → keren zich af en vormen 'gangs' van gelijkgezinden waarbinnen alternatieve waarden en normen gelden die opzettelijk indruisen tegen de standaarden van de middenklassen.
 - Delinquente gedrag is niet functioneel maar expressief.
 - Verschil anomietheorie: anomietheorie → materiële welvaart, delinquente theorie → status.
 - Albert Cohen.

- Etiketteringstheorie
 - Ook wel stigmatiseringstheorie: sociale afwijzing van mensen leidt tot crimineel gedrag.
 - Men ziet mij als crimineel, dan gedraag ik me als een crimineel.
 - Howard Becker.
- Bindings- of integratietheorie
 - Mensen die niets (geen bindingen) te verliezen hebben sneller geneigd tot crimineel gedrag.
 - Travis Hirschi.
- Socialecontroletheorie
 - Hoe minder de informele sociale controle en hoe slechter de relatie met de ouders is, des te meer kans op crimineel gedrag.
 - Verschil met bindingstheorie: socialecontroletheorie meer nadruk gevolgen van slechte bindingen; gebrekkige sociale controle.
 - Sampson en Laub.

Hoofdstuk 4: De rechtsstaat

§1: Grondbeginselen

In een rechtsstaat worden burgers actief door de grondwetten beschermt tegen machtsmisbruik van de overheid.

Twee taken van overheid:

- Rechtshandhaving: zorgen dat de wetten nagestreefd worden.
- Rechtsbescherming: de burgers beschermen tegen willekeurig optreden van de overheid, om de individuele vrijheid te garanderen.

Er is sprake van een sociaal contract tussen burgers en overheid: in ruil voor bescherming, moet de overheid kunnen rekenen op gehoorzaamheid en erkenning van het gezag.

Overheid heeft het geweldsmonopolie: het alleenrecht om geweld/wapens te gebruiken om het recht te kunnen handhaven.

Beginselen van de rechtsstaat:

- Politieke machtenscheiding: wetgevende macht, uitvoerende macht en rechterlijke macht zijn duidelijk gescheiden.
- De overheid is gebonden aan de wet.
- Onafhankelijke rechter.
- Grond- en vrijheidsrechten staan in de wet. Inbreuk alleen mogelijk als dat in de wet staat.

Beginselen zijn vastgelegd in de grondwet en internationale verdragen zoals:

- Europees Verdrag tot Bescherming van de Rechten van de Mens (EVRM).
- Universele Verklaring van de Rechten van de Mens (UVRM).
 - Morele intentieverklaring, geen juridische consequenties.
 - Sommige uitgangspunten worden dagelijks geschonden.

§2: Rechtsstaat en criminaliteit
Uitgangspunten voor strafrecht.

Machtenscheiding / Trias Politica (doel: machtsmisbruik door overheid beperken):

1. Wetgevende macht
 - Regering + parlement
 - Taak criminaliteit:
 - strafrecht wetten maken

2. Uitvoerende macht
 - Regering (ambtenaren)
 - Taak criminaliteit:
 - Opsporing van strafbare feiten
 - Openbaar Ministerie (bestaat uit officieren van justitie).
 - Politie
 - Buitengewone opsporingsambtenaren (Spoorwegpolitie, Milieupolitie, Sociale Inlichtingen- en Opsporingsdienst, Fiscale Inlichtingen- en Opsporingsdienst).
 - Algemene Inlichtingen en Veiligheidsdienst apart, alleen onderzoek doen.
 - Vervolging van verdachten
 - Minister van Justitie: politiek verantwoordelijk voor werk van OM en deels politie (1. Burgemeester, 2. Minister van BuZa).

3. Rechterlijke macht
 - Onpartijdige rechters
 - Taak criminaliteit:
 - Rechtspraak → ook tussen burgers en overheid.
 - Grondwet artikel 117:
 - Rechter voor het leven benoemd (door onafhankelijke Selectiecommissie Rechterlijke Macht).
 - Rechter kan niet ontslagen worden door regering of parlement (door Hoge Raad).
 - Rechtspositie is bij wet geregeld (salaris).
 - Aantal rechters staat in elke rechtszaak van tevoren vast.

Overheid is gebonden aan wetten → Wetboek van Strafrecht:

1. Legaliteitsbeginsel.
 - Je kunt alleen worden gestraft voor iets wat in de wet strafbaar is gesteld.
2. Maximumstraf.
 - In NL wordt ook naar persoonlijke omstandigheden en motieven van dader gekeken → wet.
 - Minderjarigen krijgen jeugddetentie.
 - Recidive krijgt straf voor 'first offenders'.
3. Ne bis in idem-regel.
 - Je kunt bij onherroepelijke uitspraak niet voor hetzelfde strafbare feit voor een tweede keer vervolgd worden.
4. Geen straf zonder schuld.
 - Bijv. ontoerekeningsvatbaarheid.
5. Verjaring.

Procedure van opsporing, vervolging en berechting (strafprocesrecht) → Wetboek van Strafvordering:

- Iedereen heeft recht op eerlijk proces door onafhankelijke en onpartijdige rechter.

- Onschuldpresumptie: je bent onschuldig tot dat het tegendeel bewezen is.
- De procedure van vooronderzoek tot terechtzitting is gebonden aan wettelijke voorschriften.
- Dwangmaatregelen (vasthouden van verdachte) zijn aan wettelijke grenzen en waarborgen gebonden.
- Recht op een adequate verdediging: recht om je als verdachte zo goed mogelijk te verdedigen.
- Slachtoffers:
 - Eigen verhaal doen, of verklaring.
 - Schadevergoeding.

§3: Dilemma's en spanningen

Dilemma van de rechtsstaat: rechtsbescherming VS rechtshandhaving.

- Hoeveel vrijheid willen we opofferen ten gunste van de criminaliteitsbestrijding?
 - Mag de overheid zomaar informatie opvragen, zoals telefonie- en internetgegevens, of is dit in strijd met ons recht op privacy?
 - Mag de overheid alle burgers dwingen om DNA af te staan, om daardoor de opsporing van misdadigers te vergemakkelijken?

Spanningen:

- Identificatieplicht.
 - Veiligheid (rechtshandhaving) VS discriminatie (rechtsbescherming)
- Opsporingsbevoegdheden (infiltratie).
 - Wet bijzondere opsporingsbevoegdheden (Wet BOB).
- Dubbele pet van de politie.
 - Minister van Justitie spoort politie aan om meer strafbare feiten op te sporen.
 - Ministerie van Buitenlandse Zaken + burgemeester sporen politie aan om meer openbare orde te handhaven.
 - Botsing!
 - Driehoeksoverleg: korpschef, officier van justitie en burgemeester.
- Openbaar Ministerie.
 - In opdracht van minister van Justitie, maar organisatorisch ook rechterlijke macht.
 - Voorbeeld: minister van Justitie wil meer verdachten veroordelen / officier van Justitie wil vrijspraak eisen.
- Opportuniteitsbeginsel.
 - Politie arresteert verdachte, OM schrapt de zaak voor zwaardere zaak → vervolging is niet in het algemeen belang.
- Onafhankelijkheid van rechter.
 - Toenemende werkdruk → zaken sneller en minder nauwkeurig behandeld.
 - Politici bemoeien zich in openbaar met rechtszaken → verdachte extra gestraft → strafverlaging.
- Wetgeving en rechtspraak.
 - Rekening houden met maatschappelijke inzichten en opvattingen → ontstane jurisprudentie → nieuwe wetgeving.
 - Voorbeeld euthanasie.

§4: Klassenjustitie

Klassenjustitie: het sociale milieu speelt een rol bij opsporing, vervolging en berechting van verdachten.

Beginselen die klassenjustitie moeten voorkomen:

1. Iedereen is gelijk voor de wet.
2. Iedereen heeft recht op een eerlijk proces.

Klassenjustitie / selectief optreden op drie niveaus:

- Politie
 - Rechtsongelijkheid in aanhoudings- en verbaliseringsbeleid van politie.
 - Hogere klasse mildere behandeling, lagere klasse en etnische minderheidsgroepen strenger.
- Officier van justitie (OM)
 - Rechtsongelijkheid in vervolging.
 - Grotere kans voor lagere klasse, recidivisten en drugsverslaafden.
- Rechter
 - Rechtsongelijkheid in veroordeling: lagere milieus, recidivisten, werklozen en allochtonen zwaardere straffen.

Verklaringen voor verborgen vormen van klassenjustitie:

- Verdachten uit betere kringen beter in belangenbehartiging; weten beter de weg naar rechtsbijstand, weten hun rechten en begrijpen juridische formuleringen beter.
- Hetzelfde milieu, zelfde taal; officieren van justitie en rechters komen uit hoger milieu → oordeel op basis van vooroordelen en stereotypen.

Gevolg: selffulfilling prophecy: politie, OM en rechters verwachten crimineel gedrag bij bepaalde bevolkingsgroepen en handelen daar naar.

Hoofdstuk 5: Overheidsbeleid

§1: Integraal veiligheidsbeleid

- Preventie: voorkomen van criminaliteit waar het kan.
- Repressie: strafrechtelijk optreden waar het moet.

- Criminaliteitsbestrijding valt binnen integraal veiligheidsbeleid.
- Binnen dit beleid valt ook het tegengaan van overlast en strijd tegen terroristische dreiging.
- Doel van beleid: voorkomen en reduceren van criminaliteit en overlast.
- Strafrecht wordt alleen toegepast als andere maatregelen niet werken.
- Tegenwoordig: burgers medeverantwoordelijk maken voor preventie en overlast.
- Tweesporenbeleid: repressie of preventie wordt bekeken per soort criminaliteit.

Preventie:

- Veelvoorkomende criminaliteit.
- Preventieve maatregelen die kunnen worden genomen voordat het delict heeft plaatsgevonden:
 - Versterking van sociale controle.
 - Conducteurs, bewakingsdiensten, buurtpreventieprojecten.
 - Voorlichting.
 - Inbraakpreventie, scholen.
 - Aanpassing van bebouwde omgeving.
 - Sociale veiligheid bevorderen: losse stoeptegels weghalen.
 - Structurele maatregelen.
 - Goede scholing en werkgelegenheid.

Repressie:

- Recidivisten, georganiseerde misdaad.
- Repressief optreden door politie en justitie als criminaliteit al heeft plaatsgevonden.
- Om misdadigers effectief en efficiënt op te sporen, te vervolgen en te straffen:
 - Capaciteit van politie en justitie uitgebreid.
 - Nieuwe cellen.
 - Politie en justitie extra bevoegdheden (Wet BOB), o.a. inijkoperaties.
- Repressieve maatregelen die de pakkans vergroten, kunnen preventief effect hebben.
 - Lik-op-stukbeleid.

Soorten beleid:

- Opsporingsbeleid.
 - Welke vormen van criminaliteit zijn prioriteiten.
 - Manier van opsporing.
 - Hoe kan de pakkans vergroot worden.
- Vervolgingsbeleid.
 - Welke delicten worden vervolgd, welke delicten anders afgehandeld.
- Gevangenisbeleid.
 - Gevangenisregimes ontwerpen met grootste resocialisatiekans per groep gevangenen.
 - Cellen bouwen.
 - Uitvoering van vonnissen van Nederlandse strafrechters.
- Nieuwe wetgeving.
 - Nieuwe wetten maken.
- Preventief beleid.
 - Cameratoezicht, wijkagenten.
 - Overlast gevende gedragingen worden opgenomen in de algemene plaatselijke verordeningen (APV's).

Ontwikkelingen op gebied van veiligheid:

- Uitbreiding van bevoegdheden.
 - 'Vroegsporing': mogelijke wetsovertreders mogen op gespoord worden zonder dat er formeel sprake is van een verdachte. Voorbeeld: a.d.h.v. infiltratie bij terrorisme.
- Toegenomen inbreuk op de persoonlijke levenssfeer.
 - Nadeel vroegsporing: beperking burgerlijke vrijheden.
 - Algemene Inlichting- en Veiligheidsdienst (AIVD) mag ook verdachte arresteren als er niet 'een redelijk vermoeden van schuld' is.
- Het in en elkaar schuiven van criminaliteitsbeleid en de bestrijding van overlast.
 - Maatregelen buiten het strafrecht; preventieve foullering.
- Groeiende internationale invloed op het criminaliteitsbeleid en de regelgeving.
 - EU landen niet mee eens met gedoogbeleid NL: niet opsporen en vervolgen van kleinschalig bezit van softdrugs.
 - Zwarte lijst van internationale terroristische organisaties.

§2: Criminaliteitsbeleid in de praktijk

Veelvoorkomende criminaliteit:

- Oprichting Commissie-Roethof: experimentele preventieprojecten.
- Drie pijlers:
 1. Intensivering van het functionele toezicht.
 2. Versterking van de binding van daders met de samenleving.
 3. Verbeteren en herinrichten van de gebouwde omgeving.

- Repressief: lik-op-stukbeleid. Snel afhandelen van strafbare zaken. Nadruk op herstellen van ontstane schade: taak- of werkstraffen.

Winkeldiefstal:

- Winkeliers (preventief):
 - Technische maatregelen.
 - Meer winkel- en bewakingspersoneel.
 - Betere training en motivatie van het personeel.
- Overheid (repressief):
 - Winkeliers stimuleren om stil alarm te gebruiken → directe verbinding met plaatselijke politie.
 - Zwaarder aanpakken van heling.
 - Optellen van kleine zaken tegen veelplegers (draaideurcriminelen).

Jeugdcriminaliteit:

- Voorkomen dat jeugdige daders afglijden tot echte criminelen (preventief):
 - Overtredingen en misdrijven door jongeren onder de achttien jaar vallen onder de kinderrechter (er zijn uitzonderingen).
 - Jongeren die voor de eerste keer in aanraking komen met de politie doorverwezen naar Halt.
 - Geen rechter, taak- of werkstraf, geen justitiële documentatie, wel politieregister.
 - Werkgelegenheidsprojecten → perspectief bieden.

Georganiseerde criminaliteit:

- Moeilijk om leiders van criminele organisaties te arresteren → veel 'personeel'.
- Repressief: politie en justitie hebben meer opsporingsbevoegdheden gekregen: inijkoperaties, inzet van infiltranten, informanten betalen, anonieme getuigen om de bazen van organisaties te vervolgen, kroongetuigen (verdachte die in ruil voor strafvermindering getuigt), 'programma voor beschermde getuigen'.

Terrorisme:

- Preventief.
- Radicalisering en rekrutering aanpakken, want die vergroten de kans op terroristische aanslagen.
- Informatie ingewonnen door AIVD (minister van BiZa) en MIVD (minister van Defensie).
- Belangrijke informatie wordt meegedeeld aan OM.
- Strafrechtelijk optreden alleen als er concrete vermoedens of aanwijzingen zijn.
- Nationale Coördinator Terrorismebestrijding: gebruikt informatie om dreigingsanalyses op te stellen.

Witteboordencriminaliteit:

- Moeilijk te vervolgen: weinig controlemogelijkheden en specialistische kennis.
- Banken hebben wettelijk geregelde informatieplicht → informatie aan FIOD.
- Wet meldpunt ongebruikelijke transacties (MOT) → boven bepaald bedrag.

§3: Politieke visies

Grote partijen zijn het erover eens dat criminaliteit te maken heeft met maatschappelijke omstandigheden en met gedrag en verantwoordelijkheid van individuen. Verschillende accenten.

Linkse partijen	Rechtse partijen
<ul style="list-style-type: none"> • Maatschappelijke oorzaken. • Preventieve maatregelen: verbetering van maatschappelijke omstandigheden. 	<ul style="list-style-type: none"> • Verantwoordelijkheid van individu. • Repressieve maatregelen: handhaven van rechtsregels en belang van waarden en normen.
<ul style="list-style-type: none"> • PVDA: <ul style="list-style-type: none"> - Samenleving moet duidelijke grenzen stellen en misdaad bestraffen. - Pragmatische visie: duidelijke normen en eensgezindheid, anders geen handhaving. - Iedereen heeft perspectief nodig dat hij of zij kan deelnemen aan samenleving. - Praktisch sociaal beleid met als doel een sociaal rechtvaardige samenleving. 	<ul style="list-style-type: none"> • VVD: <ul style="list-style-type: none"> - Rechtsregels → veel burgerlijke vrijheid. - Belangrijkste kerntaak overheid: rechtshandhaving. - Strengere straffen bij veelvoorkomende criminaliteit.
<ul style="list-style-type: none"> • CDA: <ul style="list-style-type: none"> - Gezin, school en maatschappelijk middenveld belangrijk bij preventie; normen, waarden en respect. - Strijd tegen normvervaging. 	x
<ul style="list-style-type: none"> • SP: <ul style="list-style-type: none"> - Lokale aanpak. - Sterke binding van politie met de gemeente. - Vergrote capaciteit bij politie en justitie → georganiseerde criminaliteit. 	x

Hoofstuk 6: Opsporen, vervolgen en berechten

§1: Politie

Strafproces:

1. Opsporing
2. Vervolging
3. Berechting

Nederlandse politie onder twee ministeries:

1. Ministerie van Binnenlandse Zaken (veiligheid, openbare orde en hulpverlening).
2. Ministerie van Justitie (opsporingstaken).

Marechaussee valt onder Ministerie van Defensie.

Taken van politie:

- Handhaving van de openbare orde.
- Hulpverlening.
- Opsporing en aanhouding van verdachten en het verzamelen van bewijsmateriaal.

Opsporing:

Er moet een verdachte zijn: er is een objectief, redelijk vermoeden dat de persoon zich schuldig heeft gemaakt aan een strafbaar feit (het delict is al gebeurd). Iemand moet op heterdaad betrappt zijn of er

moet aangifte gedaan zijn (legaliteitsbeginsel). Door wet op terroristische misdrijven kan de politie eerder ingrijpen.

Vroegsporing:

Opsporingsmethoden worden ingezet om voorbereidingen van strafbare feiten op te sporen. Bijv. infiltratie. De wens om criminaliteit te bestrijden botst met grondwettelijke bescherming van de persoonlijke vrijheid.

Opsporingsbevoegdheden en dwangmiddelen van politie zijn vastgelegd in Wetboek van Strafvordering en in Politiewet.

Bevoegdheden zonder toestemming:

- Een verdachte staande houden
 - Vragen naar personalia in geval van 'redelijke noodzaak'.
- Een verdachte aanhouden/arresteren.
 - Doel: verdachte naar hulpofficier van justitie om te kijken hoe verder. Als je iemand op heterdaad betrapt, kan iedereen je aanhouden.
- Fouilleren.
 - Bij oplossing aan strafbaar feit of als agent zich bedreigd voelt.
- In beslag nemen.
- De vrijheid benemen.
 - Maximaal 6 uur vasthouden om te identificeren.
 - Inverzekeringstelling: bij gevangenisstraf van min. 4 jaar 3 dagen extra + 3 dagen op politiebureau (vragen aan officier) + 104 dagen hechtenis. De eerste 14 dagen (in bewaringstelling) goedkeuring rechtercommissaris nodig en overige (gevangenhouding) heeft goedkeuring van rechtbank nodig.

Bevoegdheden met toestemming van officier van justitie:

- Huiszoeking. 'Machtiging tot binnentreden'.
- Inzetten van infiltranten (undercoveragenten).
- Uitvoeren van inijkoperaties (bugs en taps).
- Gecontroleerde doorvoer. Op laatste moment ingrijpen om bewijs te verzamelen.
- Informanten geld betalen.
- Preventief fouilleren. Veiligheidsrisico's gebieden.

§2: De officier van justitie

Geeft leiding aan het opsporingsonderzoek. Als er genoeg bewijs is → vervolging: zaak aan de rechter voorleggen. In een rechtszaak is de officier van justitie de openbaar aanklager: vraagt namens de samenleving de verdachte te straffen. Officier van justitie verantwoordelijk voor de uitvoering van straf.

Openbaar Ministerie: alle officieren van justitie bij elkaar. Onderdeel van Ministerie van Justitie.

Gewone rechtszaak: officier van justitie genoemd.

Gerechtshof: advocaat-generaal.

Drie keuzemogelijkheden:

1. Seponeren. Geen vervolg vanwege:
 - Technische spot: onvoldoende bewijs of verdachte is niet strafbaar.
 - Opportuniteitsbeginsel: vervolging is niet in algemeen belang.
 - Beleidsdepot: rechters hebben zwaardere zaken af te handelen.

- Klein vergrijp of verdachte is genoeg gestraft.
- Voorwaardelijk sepot: voorwaarden aan het seponeren (hulpverlening).
- 2. Transactie / schikking. Geldboete of taakstraf is voorstel.
 - Door Wet OM-afdoening mag de officier van justitie zelf een strafbeschikking opleggen. Als de max. vrijheidsstraf niet hoger is dan 6 jaar dan mag het OM het doen, maar mag geen vrijheidsstraffen opleggen.
 - Taakstraf tot 180 uur.
 - Geldboete.
 - Onttrekking aan het verkeer.
 - Ontzegging van de rijbevoegdheid voor maximaal zes maanden.
 - Nadeel zelfstandige strafbeschikking: in strijd met Trias Politica.
- 3. Dagvaarden / vervolgen.

§3: De rechter

Er zijn 19 rechtbanken met verschillende soorten rechters:

- Kantonrechter.
 - Huur en arbeidsgeschillen en overtredingen. Kent zowel het burgerlijk recht als strafrecht.
- Politierechter.
 - Lichtere en simpele misdrijven zoals vernieling en winkeldiefstal. Enkelvoudige kamer en mag max. 1 jaar vrijheidsstraf opleggen. Directe uitspraak.
- Meervoudige Kamer.
 - Drie rechters die over ernstige en meer ingewikkelde misdrijven rechtsprekt, zoals verkrachting en mishandeling. Uitspraak na twee weken.
- Kinderrechter.
 - Overtredingen en misdrijven tussen 12-18 jaar. Zijn niet openbaar. Bij kinderen onder 12 jaar Raad voor Kinderbescherming en Bureau Jeugdzorg met niet-strafrechtelijke maatregelen. Uitzonderingen voor 16-18 jarigen en 19-20 jarigen.
- Gerechtshof.
 - Hier kun je in hoger beroep gaan. Nederland heeft er 5.
 - Enkelvoudig: bij eerdere behandeling door enkelvoudige kamer of kantonzaken.
 - Hoger beroepszaken altijd hele rechtszaak opnieuw.
- Hoge Raad.
 - 5 of 3 raadsheren. Niet eens met gerechtshof dan in cassatie: geen nieuw onderzoek, maar kijken of recht goed is toegepast. Niet → zaak opnieuw naar gerechtshof.
 - Uitspraken van Hoge Raad (arresten) hebben als jurisprudentie groot gewicht.
 - Doel cassatie en jurisprudentie: rechtseenheid en rechtszekerheid in NL.

De rechtszaak:

Dagvaarding: de verdachte wordt verdacht dat hij op een bepaald moment, op een bepaalde plaats een bepaald delict heeft begaan. Er staat ook waar en op welk tijdstip de zitting plaatsvindt. Verstuurd door officier van justitie.

8 stappen:

1. Opening: rechter controleert persoonsgegevens van de verdachte en de verdachte krijgt te horen dat hij goed moet opletten en niet verplicht is te antwoorden.
2. Aanklacht: Officier van justitie leest de aanklacht voor.
3. Onderzoek.
4. Verhoor van de verdachte. Niet onder ede.

5. Requisitoir: Officier van justitie probeert aan te tonen dat de verdachte schuldig is en vraagt de rechter om een bepaalde straf.
6. Pleidooi: advocaat verdedigd de verdachte.
7. Laatste woord: verdachte kan spijt betuigen.
8. Vonnis: kanton- en politierechter doen meteen uitspraak en meervoudige kamer na twee weken. Bij afwezigheid van verdachte kan hij/zij alsnog worden veroordeeld. Om verdachte schuldig te verklaren beantwoordt de rechter procesmatige (formele) en inhoudelijke (materiële) vragen. Als een bepaalde vraag niet positief kan worden beantwoord → zaak houdt daar op.

Wel of niet schuldig?

Procesmatige vragen:

1. Is de dagvaarding geldig uitgereikt?
 - Op tijd etc.
2. Is de rechter bevoegd over de voorgelegde zaak te oordelen?
 - Meervoudige kamer + plaats.
3. Mag de officier van justitie de zaak (nog) vervolgen?
 - Verjaring.
4. Is er geen reden om de zaak te schorsen?

Inhoudelijke vragen:

1. Is het ten laste gelegde feit geheel bewezen?
2. Levert het bewezen feit een strafbaar feit op?
 - Gedrag moet in strijd zijn met het recht.
 - Soms rechtvaardigheidsgrond: noodweer, overmacht.
3. Is de dader strafbaar?
 - Schuld van de dader.
 - Niet bij schulduitsluitingsgrond: noodweerecnes, ontoerekeningsvatbaarheid.
4. Welke straf moet worden opgelegd?
 - Zie hoofdstuk 7.

Juryrechtspraak: een groep gewone mensen oordeelt of een verdachte schuldig is of niet.

Voordeel: juryleden kunnen zich beter inleven in de toestand van de verdachte en het slachtoffer dan een beroepsrechter. Ook voelen zij beter aan hoe er in de samenleving over criminaliteit gedacht wordt.

Nadelen: Juryleden hebben minder inzicht in maatschappelijk belang op langere termijn van bepaalde veroordelingen. Ook laten juryleden zich meer leiden door gevoelens dan rechtsbeginselen.

Hoofdstuk 7: Criminaliteit en straf

§1: Straf

Strafmaat: het soort straf en de hoogte van de straf. Baseert zich op het Wetboek van Strafrecht (staat ook max. straf in). De rechter zal niet vaak de maximumstraf opleggen, want hij kijkt ook naar de omstandigheden waaronder het strafbaar feit is gepleegd. Ook moet de rechter meewegen of er sprake is van recidive: een verdachte is al eerder veroordeeld.

Hoofdstraffen:

- Geldboete van min. €370 en max €740.000. Bij niet betalen, hechtenis.
- Vrijheidsstraf max. bij overtredingen is één jaar hechtenis.
- Taakstraf heeft een opvoedend karakter. Mag i.p.v. vrijheidsstraf van max. 6 maanden of leer-/werkstraf (onbetaald arbeid ten algemene nutte) zijn van max. 240 uur. Doelen: straffen en voorkomen dat hij in een criminele spiraal terecht komt.

Van elke hoofdstaf kan een deel voorwaardelijk op worden gelegd. De dader krijgt de straf niet, als hij binnen een bepaalde proeftijd niet nogmaals een soortgelijk strafbaar feit pleegt. Gebeurt dit wel, dan de voorwaardelijke straf + nieuwe straf. Voorwaardelijke straf = 'de voorwaarde van non-recidive).

Bijkomende straffen:

Relatie met gepleegde delict, bijv. je wordt uit je beroep gezet of inname van rijbewijs.

Maatregelen:

Doel: dader beschermen tegen zichzelf of de samenleving beschermen tegen dader. Bijv. ontoerekeningsvatbaarheid → terbeschikkingstelling (tbs). Vaak twee jaar, kan ook verlengd. Ander voorbeeld: Pluk-ze-wet: justitie probeert van de veroordeelde geld of goederen die hij met zijn criminele activiteiten heeft gekregen, terug te krijgen.

Waarom straffen?

- Vergelding.
 - Kwaad mag niet ongestraft blijven en misdaad niet lonen (norm).
 - Geen wraak: is meer subjectief, emotionele wens van 'publiek'.
- Preventie.
 - Generale preventie: afschrikkingseffect voor burgers.
 - Speciale preventie: afschrikkingseffect voor dader/recidive.
- Resocialisatie.
 - Dader verbeteren, zodat hij zich aanpast aan de normen en waarden in de samenleving.
- Beveiliging van de samenleving.
 - Langdurige opsluiting om samenleving te beschermen.
- Handhaving van de rechtsorde.
 - Overheid maakt duidelijk dat het haar taak is om te straffen en niet de burgers. Doel: voorkomen eigenrichting.
- Genoegdoening aan slachtoffer.

Twee omstandigheden die rechter meeneemt in zijn afwegingen:

1. De kosten van de verschillende sancties. Moet geen weggegooid geld zijn.
2. Mogelijk cellentekort.

Uitvoering is de taak van officier van justitie met behulp van:

- Leger des Heils: dak- en thuislozen.
- Stichting Verslavingsreclassering GGZ (SVG): verslaafden.
- Reclassering Nederland: maatschappelijke (her)inpassing, resocialisatie.

Resocialisatie:

- Opleiding doen in de gevangenis.
- Het laatste jaar met verlof.
- Begeleiding reclasseringsambtenaar (huis, financiën).

Reclassering: uitvoer en begeleiden van.

- Dienstverleningsprojecten (herstelwerkzaamheden).
- Dader- en slachtofferleertrajecten (confrontatie met slachtoffer).
- Cursus Alcohol en Verkeer en Verkeer voor dronken rijders.

§3: Opvattingen over straf

Geschiedenis:

- Resocialisatie kenmerkend voor nu.
- Middeleeuwen: zelf wraak nemen (geweld) + schadevergoeding.
- 12^e eeuw centraler gezag: plaatselijke overheid. Accusatoire rechtspraak: alleen rechtszaak als iemand een klacht indient.
- Later inquisitoire rechtspraak: overheid zelf misdadigers opsporen.
- Langzame verandering: wraak als motief maakt plaats voor afschrikking → wrede, openbare lijfstraffen.

Nu:

- Gebaseerd op wils- of verdragstheorieën uit Verlichting → ratio (verstand).
- 'Natuurlijke gevolgen': wie kwaad doet, kwaad ontmoet. Vrije wil.
- Sociaal contract: 'natuurlijke' neiging om afspraken te maken over aanvaardbaar gedrag. Algemene wil.

Klassieke stroming:

- Rechtsgelijkheid: mensen moeten naar hun daad worden beoordeeld, niet naar persoon.
- Sober en eenvoudig.
- Alleen gedragingen die rechtsorde en samenleving bedreigden moeten verboden.
- Criminaliteit is een rationele keuze: vrijwillig.
- Taak rechtsstaat: zo hoog mogelijke kosten: hoge pakkans, hoge kans op straf en hoge strafmaat.
- Generale preventie.

Moderne stroming:

- Geen vrije wil, geen rationele keuze.
- Heropvoeding/genezing: als iemand buiten zijn wil een misdaad begaat, dan moet hij niet alleen gestraft worden maar ook geholpen.
- Invoering strafrechtelijke maatregel: tbs.

Rechtvaardigheidstheorieën:

- Vergeldingstheorie = absolute theorie: straf staat los van omstandigheden en eventuele effect → gaat om gepleegde delict.
- Relatieve theorie: nadruk op effect van straf. Preventie is belangrijkste motief.

§4: Recente ontwikkelingen

- Vaak geen resocialisatie, maar associatie door vrijheidsstraf: men leert zich niet aanpassen aan maatschappelijke regels omdat die binnen de gevangenis niet bestaan.
- Bovendien is een leven hervatten na gevangenisstraf moeilijk.
- Voordeel gevangenisstraf: misdadigers kunnen geen misdaden plegen → samenleving tevreden, maar dader en slachtoffer worden er niet beter van.
- Abolitionisme: overheid moet zich minder bemoeien en de oplossing overlaten aan de slachtoffer en dader → afspraken over schadevergoeding en genoegdoening. Herstel moet het doel zijn van alle betrokkenen: dading. Lukt het niet → strafrechtelijke procedure.

- Strafrecht: dader centraal. Herstelrecht: slachtoffer centraal.
- Nadruk op herstel en genoegdoening bij slachtoffer heeft geleid tot verbeterde positie van slachtoffer in strafrecht. Slachtoffer kan ook 'mediation' of conflictbemiddeling voorstellen: tijdens de confrontatie onder leiding van een mediator, wordt de dader gedwongen uitleg te geven waarom hij een bepaald delict gepleegd heeft. Schulderkenning en hij hoort aan wat zijn daad heeft betekend voor het slachtoffer.